

5. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

ISSN 1994-7836 (print)
ISSN 2519-2477 (online)

УДК 7.071.1(19/20)

Article info

Received 16.03.2017 p.

С. Л. Шлемкевич

НЛТУ України, м. Львів, Україна

ПАМ'ЯТІ ВЕЛИКОГО ХУДОЖНИКА

Розглянуто життя та творчість визначного українського художника, лауреата Національної премії ім. Т. Г. Шевченка Володимира Йосиповича Патики. Засобами мистецтвознавчого аналізу виявлено головні складові компоненти його творчого стилю, унікальність якого визначається гармонійним поєднанням традиційної автентичності та модерної концептуальності. Ще під час навчання у Державній Мистецько-промисловій школі, а потім у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва, художник звертався до народного традиційного мистецтва, його символіки, смислового коду як основи творчого методу. Разом з тим, геніальні педагоги, під орудою яких формувався Володимир Патик як художник, орієнтували на ґрунтовне освоєння уроків модерного західноєвропейського мистецтва. Цей симбіоз і визначив статус В. О. Патики як унікального самобутнього художника, якому притаманна блискуча техніка та широка палітра жанрів. Вивчення його спадщини, унікальної манери письма, широкого діапазону виражальних засобів, особливого філософського осмислення буття засобами мистецтва є потрібною складовою частиною підготовки молодих мистецьких кадрів нашої країни. Адже основною метою вищої школи на сучасному етапі повинна стати орієнтація освітньо-виховного процесу на парадигму творчості, яке осмислюється як формою самобудівництва особистості, розвитку її самобутності. Таке розуміння створює сприятливий суспільний фон для самореалізації творчої особистості, що є умовою успішного розвитку українського суспільства.

Ключові слова: культура; духовна спадщина; образотворче мистецтво; навчальний процес.

Мистецтво – це ядро духовного багатства нації, завдяки якому відбувається освоєння досвіду минулих поколінь та всезагальних цінностей культури. Творча спадщина видатних українських діячів культури та мистецтва є важливим чинником процесу становлення особистості, реалізації її творчого потенціалу, потрібним елементом процесу підготовки майбутніх представників творчих професій, зокрема спеціалістів, яких готують у стінах НЛТУ України (ландшафтних архітекторів, дизайнерів). Серед базових компетентостей, що формуються у процесі навчання фахівців названих творчих спеціальностей, особливе місце посідає здатність всебічно освоїти надбання світового мистецтва та культури, творчо його переосмислити та втілити у житті нові оригінальні мистецькі проекти.

Українська земля подарувала людству багато титанів Духу – геніїв мистецтва світового масштабу, життя та творчість яких стали прикладом служіння своєму народові, відданості своєму покликанию. Одне з найпочесніших місць у цьому списку належить визначному українському художнику Володимиру Йосиповичу Патику – народному художнику України, лауреату Національної премії ім. Т. Г. Шевченка.

28 серпня 2016 р., у переддень свого 90-річчя, Володимир Йосипович відійшов у вічність, залишивши для нащадків величезний мистецький доробок. Як складалася творча біографія цього майстра, чим зумовлена неординарність його творчої манери?

Відповідь на ці запитання знайдемо, осмисливши унікальність життєвої долі художника, реальності, у якій він жив, формувався, працював. Адже досліджу-

ючи творчість геніїв, помічаємо, що коріння їхньої креативності приховане у певних фактах біографії, особливих перипетіях долі. Все це впливає на характер талановитої людини, обов'язково проявляється у творчій спадщині, набуваючи певного художнього осмислення. Саме тому кожна талановита особистість є неповторною, адже вона формується у відповідному середовищі та під впливом специфічних умов.

Володимир Патик прожив довге та цікаве життя. Народився він у 1926 р. в селі Чорний Острів, що на Львівщині, у великій багатодітній родині. З самого дитинства Володимир захопився малюванням, що викликало здивування у його батьків, які протягом всього життя займалися тільки тяжкою селянською працею. Між тим, дитина старанно вчилася і не полишала свого захоплення, намагаючись використати будь-яку можливість відтворити лінією свою зачарованість світом. Такий перебіг подій дитинства художника дає підстави ще раз переконатися у тому, що вроджене почуття гармонії та схильність до творчої самореалізації притаманне ментальності українського народу. Зазначимо, принагідно, що більшість видатних українських художників, письменників, талант яких був подарований Богом, а характер виплеканий силою народного Духу – це вихідці з простих селянських родин. Долаючи труднощі долі, завдяки таланту, напруженій праці, волі до здійснення мети, вони увійшли до сонму геніїв світу.

Юні роки В. Патики припали на складний період Другої Світової війни. У 1942 р., після закінчення семи класів, Володимир вступив до Державної мистецько-промислової школи. Цей навчальний заклад було від-

Цитування за ДСТУ: Шлемкевич С. Л. Пам'яті великого художника / С. Л. Шлемкевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2017. – Вип. 27(3). – С. 195–198

Citation APA: Shlemkevych, S. L. (2017). To the Memory of the Outstanding Artist. *Scientific Bulletin of UNFU*, 27(3), 195–198. Retrieved from: <http://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/374>

крито на базі Львівської художньо-промислової школи. Попри всі труднощі окупаційного режиму, завдяки досвідченим викладачам, сформованій на професійній основі навчальній програмі, можливості вести навчання українською мовою, вдалося налагодити процес формування молодих талановитих кадрів. За словами самого Володимира Йосиповича, перебування у художній школі були часом становлення його як художника, як особистості із відповідальними ставленням до своєї роботи.

З 1947 по 1953 рр. Володимир Патик навчався у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва. Найвагоміший вплив на формування творчого обличчя художника мали видатні творчі особистості – Роман Сельський, Вітольд Манастирський та ін. Саме вони змогли розвинути природний дар художника, зорієнтувавши на вироблення досконалих технічних прийомів. Однак однієї техніки, навіть досконалої, замало для народження повноцінної творчої одиниці. Важливим чинником є цілісність естетичних поглядів, вироблення творчого кредо. Досвідчені педагоги і талановиті художники скеровували своїх учнів до плідного освоєння методології модерних напрямків західноєвропейського мистецтва, не нав'язуючи свого бачення, а власними творами та силою аргументації розкриваючи мистецьку вартість сучасного мистецтва. Однак вироблення індивідуального почерку, за їх переконанням, було неможливим без повернення до першоджерел, без усвідомлення своєї місії бути представником і глашатаям свого народу. Саме тому головним взірцем, на який зорієнтували молодих художників, було українське народне мистецтво у всій його неповторності та емоційній піднесеності.

Така концепція навчання є підставою для осмислення процесу підготовки сучасної творчої молоді, зокрема дизайнерів меблів, яких готують у НЛТУ України. Майбутніх дизайнерів, представників професії, призначенням якої є створення естетичного середовища, у співзвуччі утилітарного та декоративного, потрібно у процесі навчання зорієнтувати на освоєння засад традиційного, народного мистецтва з його подальшим творчим переосмисленням. Тільки у такий спосіб можна забезпечити оригінальність власного творчого результату. Традицію, в цьому разі, визнають як елемент соціокультурного досвіду народу (нації), що забезпечує духовний інформаційний зв'язок як по вертикалі (через покоління), так і горизонталі (на рівні одного покоління чи окремої особистості). Традиційне мистецтво, яке відтворює архетип того чи іншого народу, виступає своєрідним підґрунтям професійного мистецтва, його основою. Для України, як зрештою, для більшості європейських народів, зв'язок з минулим, з народною традицією, є нагальною потребою, невід'ємним елементом національної ідеї. Закономірно, що в новій ситуації політичної незалежності українське мистецтво передусім повернулося до народної музики, танцю, декоративно-ужиткового мистецтва.

Але при цьому треба пам'ятати: щоб традиція виконала свою комунікативно-інформаційну функцію, важливо не тільки її зберегти, відновити, але й творчо розвинути, осмислити як відповідь на актуальні питання сьогодення. Такий підхід унеможливує фетишизацію

традиції, всього культурного надбання нації як "освяченого минулого".

Творча спадщина Володимира Патики – модерново-го за стилістикою та зорієнтованого на традиційну автентичність, є яскравим свідченням дієвості культурного діалогу між традиційним і новаторським, який визначав стиль художника. В. Й. Патик володів бездоганною технікою, використовував широку палітру жанрів, завжди прагнучи, насамперед, цілісно відтворити українську культурну ідентичність.

Однією з найвідоміших робіт, яка засвідчила зрілість творчого почерку художника, є натюрморт "Весільний коровай", що зберігається сьогодні в експозиції Національного музею у Львові (рис. 1). У картині, як і в багатьох інших роботах цього періоду, художник використовує художню стилістику, близьку народному обрядовому фольклору.

Рис. 1. Картина "Весільний коровай". 1966 р. 92×59, п., о.

Автор звертається до сюжету, сповненого оптимізму та молодечого завзяття. Недарма ж "Весільний коровай" – як надія на відкриття нової сторінки, утвердження нового життя, якого у складних соціально-політичних реаліях 60-х років прагнула свідомо українська інтелігенція. Емоційний порив художника втілюється у загостреній формі: через контрастність кольорів, рішучість ліній. Експресивними, фактурними мазками художник творить фантазійний світ, основою якого є глибоко вкорінена у свідомості національна символіка: образи енергії Вогню та затишку Домівки. Зазначимо, що саме енергетична складова компонента манери художника, яка проявлялася через відмову від натуралістичності, через колірні співзвуччя-контрасти, визнається

головною домінантою художнього мислення Володимира Патики.

Ключовим жанром, в якому плекалася своєрідність художнього методу мистця, став пейзаж. Сміливі композиційні рішення витворювали величну філософію простору. Прикметою пейзажів художника стала об'ємність горизонту в поєднанні з точною деталізацією складових, емоційно-сміслових середовищ завжди відтворювало гармонію Природи.

У творчому доробку художника особливе місце займають полотна на тематику творів Т. Г. Шевченка. Митець присвятив значну частину своєї творчості дослідженню спадщини Тараса Григоровича, відвідуючи місця, де жив чи творив Великий Кобзар. Це ще одна важлива грань таланту художника: потреба всмокстати атмосферу, пройти, прожити сюжет, щоб наповнити твір живим почуттям, глибоким філософським змістом.

Кожна картина "шевченкіани", яку створив В. Патик, передає всю імпульсивність Володимира Йосиповича, його жагу до життя та любов до рідного краю. Кожне полотно дає нам змогу відчувати те, що відчував митець під час його написання. Для прикладу, звернемося до полотна "Земля Шевченка – однієї з робіт програмного малярського циклу, створеного упродовж 80-90-х років і відзначеного у 1999 р. Національною премією ім. Т. Г. Шевченка (рис. 2).

Рис. 2. Картина "Земля Шевченка". 1981. 90×120, п., о.

На перший погляд, зображене не є цитатою з поезії Кобзаря чи відтворенням конкретного краєвиду. Між тим ми поринаємо у всесвіт узагальненого метафоричного образу омріяної Шевченком Батьківщини-Землі: складний рельєф, глибина простору, насиченість кольорів з несподіваними кольоровими зблисками, активно

виписаний передній план і далечінь, що веде у безкінечність.

Особливі почуття у художника викликали милі око краєвиди Карпат. Атмосферою емоційної піднесеності, молодості, енергії сповнений пейзаж "Гора Тростян" 1983 р. (рис. 3). Завдяки градації синього у всіх його відтінках, картина ніби повниться морозним прозорим гірським повітрям. Строката юрма людей на передньому плані вимальовується узагальненим силуетом на тлі сонячних спалахів, віддзеркалених снігом. Гора Тростян об'єднує в гармонійне ціле людей і природу, сповнене глядача оптимізмом та енергією. У своїй щедрості художник дарує можливість відчувати його захопленість життям, закоханість у рідний край і в людей, які його населяють.

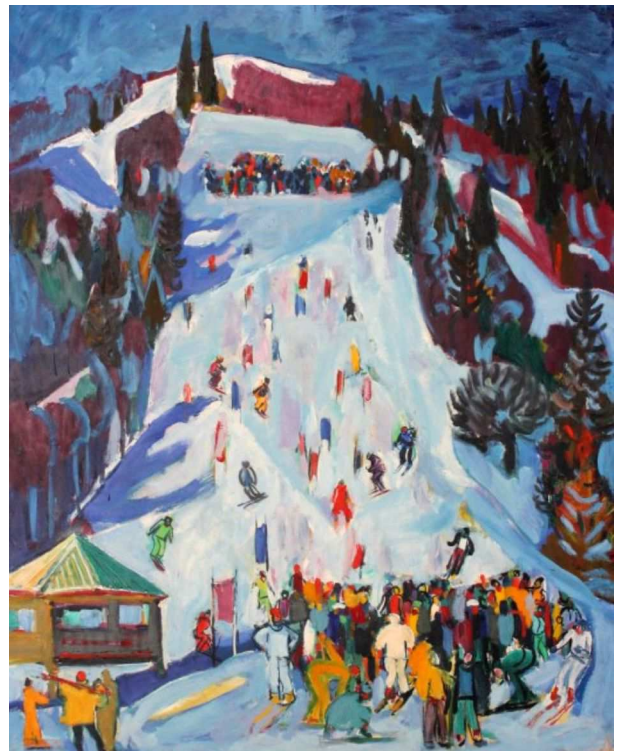

Рис. 3. Картина "Гора Тростян". 1983. 150×120, п., о.

Сьогодні, звертаючись до творчості В.Й. Патики, визнаємо, що він – класик і творець історії мистецтва, який бездоганно володів сучасною мовою образотворчого висловлювання. Шанувальники мистецтва завжди з пошаною будуть вивчати його спадщину, пам'ятаючи його як геніального художника і легендарну особистість.

С. Л. Шлемкевич

ПАМ'ЯТИ ВЕЛИКОГО ХУДОЖНИКА

Рассмотрены жизнь и творчество выдающегося украинского художника Владимира Иосифовича Патыка. Посредством искусствоведческого анализа определены основные составляющие его творческого стиля, уникальность которого определяется гармоническим сочетанием традиционной аутентичности и современной концептуальности. Еще во время учебы в Государственной Промышленно-артистической школе, а потом во Львовском институте прикладного и декоративного искусства, художник обращался к народному искусству, его символик, смысловому коду как основе творческого метода. Вместе с тем, гениальные педагоги, под руководством которых Владимир Патык формировался как художник, ориентировали на глубинное освоение уроков современного западноевропейского искусства. Этот симбиоз и определил статус В. Патыка как уникального самобытного художника, которому свойственны блестящая техника и широкая палитра жанров. Изучение его наследия, уникальной живописной манеры, широкого диапазона выразительных средств, особого философского осмысления бытия средствами искусства, является необходимой составляющей подготовки молодых творческих кадров нашей страны. Ведь основной целью реформирования высшей школы на сегодняшний день является ориентация учебно-воспитательного процесса на парадигму творчества,

которое выступает формой самосозидания личности, развития ее самобытности. Такое понимание создает благоприятный фон для самореализации творческой личности, условием успешного развития украинского общества.

Ключевые слова: культура; духовное наследие; изобразительное искусство; учебный процесс.

S. L. Shlemkevych

TO THE MEMORY OF THE OUTSTANDING ARTIST

Volodymyr Patyk is an outstanding Ukrainian painter, National Artist of Ukraine, (1996) and a laureate of Shevchenko National Prize (1999). The paper aims at studying life and work of this prominent artist. In course of the research we have analysed main stages in the artist's formation applying art analysis tools. Firstly we have found that Volodymyr Patyk was born in 1924 in the village of Chornyy Ostriv, Lviv region, in a large family. The period of Volodymyr Patyk's younger years coincided with the difficult period of the Second World War. In 1942 he entered Lviv State Art-Industry School. From 1947 to 1953 Volodymyr Patyk was studying in The Lviv National Academy of Arts. Such outstanding creative personalities as Roman Selsky, Vitold Monastirsky and others have had the most significant influence on the formation of the creative personality of the artist. The main components of Volodymyr Patyk's creative style were formed under their influence. The author of the article proves that the painter turned to the traditional folk art, its symbolism, semantic code as the basis of the creative method. At the same time, he thoroughly mastered the foundations of modern Western art. The artist's works combine traditional authenticity and modern conceptuality. Volodymyr Patyk emerged as an original artist, who is characterized by a brilliant technique and a wide range of genres. Volodymyr Patyk's favourite genres were landscapes and still-lives, imbued with folk motifs. Volodymyr Patyk died on the 28-th of August 2016, just before his 90-th anniversary. The author concludes that the study of Volodymyr Patyk's heritage is a necessary component of forming young creative talent of our country. The main purpose of the higher school at the present stage should be the orientation of educational process on the paradigm of creativity, and the development of abilities. This understanding creates a favorable social background for self-realization as creative personality, which is a condition of Ukrainian society's successful development.

Keywords: culture; spiritual heritage; fine arts; learning process.

Інформація про автора:

Шлемкевич Світлана Любомирівна, канд. філософ. наук, доцент, НЛТУ України, м. Львів, Україна.

Email: sv.shlemkevych@gmail.com.